

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра економічної теорії та економічних методів управління

Робоча програма навчальної дисципліни

Фінансова економіка

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальність 051 Економіка

освітня програма Бізнес-економіка

спеціалізація _____

вид дисципліни Обов'язкова

(обов'язкова / за вибором)

факультет Економічний

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету
" 26 " серпня 2024 року, протокол № 18

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Володимир СОБОЛЄВ, доктор економічних наук, професор
закладу вищої освіти кафедри економічної теорії та економічних методів управління

Програму схвалено на засіданні кафедри економічної теорії та економічних методів
управління

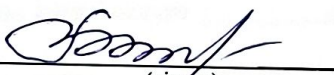
Протокол від " 26 " червня 2025 року № 2

Завідувач кафедри економічної теорії та економічних методів управління

 Андрій ГРИЦЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої програми Бізнес-економіка

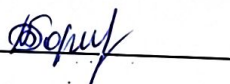
Гарант освітньої програми

 Ганна КОЛОМІСЦЬ
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією економічного факультету
назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від "26" серпня 2025 року № 1

Голова науково-методичної комісії економічного факультету

 Дар'я ЗАГОРСЬКА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Фінансова економіка» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Бізнес-економіка» підготовки бакалаврів з економіки за спеціальністю 051 «Економіка».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. **Мета** викладання навчальної дисципліни - ознайомлення з теоретичними засадами аналізу фінансового сектору економіки, набуття практичних навичок аналізу фінансового сектору.

1.2. Основні **завдання** вивчення дисципліни:

- поглиблення розуміння суті ключових категорій фінансової економіки;
- забезпечення засвоєння здобувачами закономірностей розвитку фінансового сектору сучасної економіки та його окремих сегментів;
- оволодіння сучасними науковими підходами до створення теоретичної картини суперечностей розвитку фінансової економіки та способів їх розв'язання;
- набуття навичок аналізу ефективності державного регулювання фінансового сектору економіки;
- набуття досвіду застосування моделей розвитку фінансової економіки для аналізу динаміки фінансового сектору;
- формування соціальної відповідальності здобувачів за донесення до користувачів об'єктивної інформації про розвиток фінансового сектору економіки і формування раціональної фінансової поведінки.

1.3. Кількість кредитів - 5

1.4. Загальна кількість годин - 150

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	
Семестр	
4 -й	
Лекції	
32 год.	
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	
Лабораторні заняття	
год.	
Самостійна робота	
86 год.	
У т.ч. індивідуальні завдання	
16	

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна:

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.

СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна:

ПРН 3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.

ПРН4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

ПРН5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

1.8. Переквизити: Економічна теорія, Мікроекономіка, Макроекономіка.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ до фінансової економіки.

Тема 2. Теорія грошей.

Тема 3. Грошовий ринок.

Тема 4. Кредит у ринковій економіці.

Тема 5. Фінансова система.

Тема 6. Кредитна система і фондовий ринок.

Тема 7. Валютний ринок і валютна система.

Тема 8. Міжнародні фінансові інститути.

Тема 1. Вступ до фінансової економіки

Необхідність та сутність економічної діяльності. Функції економічної діяльності суспільства. Основні сфери суспільної взаємодії (економічна, політична, соціальна). Нерозділеність та розділеність основних сфер суспільної взаємодії в процесі еволюції людства.

Основні типи організації економічної діяльності. Натуральне господарство та ринкова економіка. Форми обміну в ринковій економіці. Дар, дарообмін та товарний обмін. Сутність та властивості товару Проблема еквівалентності обміну. Вартість і ціна. Виникнення та сутність грошей. Функції грошей.

Вільна та регульована ринкова економіка. Соціальне ринкове господарство. Роль держави в економіці. Економічні моделі. Закрита та відкрита економіка. Мікро-, мезо-, макроекономіка. Національна і глобальна економіка. Державне і наднаціональне регулювання економіки та її окремих секторів.

Еволюція поглядів на роль держави в економіці. Самоорганізація суспільства та її форми у різних сферах суспільної взаємодії.

Статистичне вивчення економічної діяльності. Система національних рахунків (СНР) та методологічні принципи її побудови. Версія СНР 2008 р. та її удосконалення у сучасних умовах. Європейський стандарт ESA-2010. Запровадження СНР та ЕСА в Україні.

Інституційні сектори в СНР. Сектор нефінансових корпорацій та його структура. Категорії реального і віртуального секторів економіки. Сутність фінансового сектора як економічної категорії. Фінансовий ринок і фінансовий сектор. Інфраструктура фінансового ринку.

Логіка формування та розвитку інституційного середовища фінансового сектора економіки. Сутність фінансових інститутів.

Фінансові інститути в умовах глобальної невизначеності. Світові фінансові кризи.

Основні чинники інституційної динаміки фінансового сектора економіки та його окремих сегментів в умовах ринкової трансформації.

Сутність фінансової економіки. Ключові категорії моделі фінансової економіки. Фінанси, гроші, кредит, валюта. Фінансизація економічного життя в умовах глобалізації та форми її прояву.

Україна в системі глобальних фінансових відносин.

Тема 2. Теорія грошей

Основні теорії походження грошей. Гроші як результат еволюційного розвитку товарного обміну і ринку. Розвиток форм вартості. Роздвоєння товарного світу на грошовий товар і усі інші товари. Суперечливий статус грошового товару як звичайного товару і загального еквівалента вартості. Приватні гроші. Роль держави на грошовому ринку.

Ліквідність. Гроші як абсолютно ліквідний актив. Гроші як запас і як потік. Гроші як гроші та гроші як капітал.

Форми грошей та їх еволюція. Повноцінні гроші: сутність, еволюція. Переваги та недоліки повноцінних металевих грошей. Можливість заміни металевих грошей знаками вартості. Демонетизація. Інфляція. Гібридна (паперово-кредитна) природа сучасних грошей.

Вартість грошей. Вартість грошей як грошей. Вплив зміни вартості грошей на економічні процеси. Ціна грошей як капіталу.

Функції грошей та їх взаємозв'язок.

Вимірювання грошової маси. Грошові агрегати M_0 , M_1 , M_2 , M_3 .

Кількісна теорія грошей. Економічні причини появи кількісного підходу до вивчення ролі грошей. Розвиток класичної кількісної теорії. Трансакційний варіант І. Фішера.

Неокласичний варіант кількісної теорії грошей. Кон'юнктурна теорія цінності грошей М.І. Тугана-Барановського. Кембриджська версія.

Внесок Дж. М. Кейнса у розвиток кількісної теорії грошей. Передумови виникнення кейнсіанської теорії. Оцінка ролі держави в економічному регулюванні. Передатний механізм впливу грошей на економіку. Аналіз мотивів нагромадження грошей. Інфляційні наслідки реалізації кейнсіанських концепцій.

Сучасний монетаризм як напрям розвитку кількісної теорії. Економічні передумови появи монетаризму. Грошова сфера як головний об'єкт державного регулювання економіки. Внесок М. Фрідмана в розробку монетарної політики.

Сучасний кейнсіансько-неокласичний синтез.

Грошово-кредитна політика України у світлі грошових теорій.

Тема 3. Грошовий ринок

Сутність та структура грошового ринку. Особливості грошового ринку. Попит на гроші та його структура. Пропозиція грошей. Ціна грошей. Рівновага на грошовому ринку. Графічна інтерпретація грошового ринку.

Інституційна модель грошового ринку. Суб'єкти грошового ринку. Сектори прямого й опосередкованого фінансування.

Сегментація грошового ринку. Ринок позичкових зобов'язань, ринок цінних паперів, валютний ринок. Фондовий ринок, ринок банківських кредитів, ринок послуг небанківських фінансово-кредитних установ. Ринок грошей та ринок капіталів.

Грошовий обіг. Модель грошового обігу. Грошові потоки та їх балансування. Готівковий та безготівковий обіг.

Грошова маса. Вплив грошової маси на економіку. Грошова база. Грошовий мультиплікатор.

Швидкість обігу грошей та фактори, що її визначають. Методи розрахунку швидкості обігу грошей. Закони грошового обігу: сутність, вимоги та наслідки їх порушення.

Механізм зміни грошової маси. Первинна емісія центрального банку. Вторинна емісія депозитних грошей комерційними банками.

Інфляція. Причини, сутність та форми інфляції. Вимірювання інфляції. Соціально-економічні наслідки інфляції.

Методи державного регулювання інфляції. Кейнсіанський підхід до трактування інфляції. Антиінфляційна політика. Політика доходів. Таргетування інфляції. Вплив інфляції на економічне зростання. Антиінфляційні заходи у програмах фінансової допомоги МВФ країнам, що розвиваються. Порівняння наслідків виконання та невиконання приписів міжнародних фінансових інститутів щодо боротьби з інфляцією для окремих країн.

Особливості інфляції в Україні.

Грошова реформа як складовий елемент антиінфляційних заходів. Сутність грошової реформи. Види грошових реформ.

Особливості проведення грошової реформи в Україні.

Тема 4. Кредит у ринковій економіці

Необхідність, сутність та функції кредиту. Кредитна природа грошей.

Теоретичні концепції кредиту. Натуралістична теорія кредиту. Капіталотворча теорія кредиту.

Форми та види кредиту. Критерії класифікації кредиту. Форми кредиту. Види кредиту. Комерційний та банківський кредит. Споживчий кредит. Державний кредит. Міжнародний кредит.

Інструменти кредиту. Вексель, банкнота, чек.

Вплив кредиту на економічний розвиток. Економічні межі кредитної експансії та наслідки їх перетину. Фінансово-кредитні кризи. Способи подолання криз. Кредитна рестрикція.

Розвиток кредитних відносин в економіці України.

Позичковий процент та його макроекономічна роль. Множинність ставок процента. Облікова ставка центрального банку. Економічні межі коливань ставки відсотка. Способи нарахування процентів. Облікова ставка як важіль монетарної політики.

Тема 5. Фінансова система

Сутність та структура фінансово-кредитної системи. Відносна автономність фінансової та кредитної систем.

Фінансова система. Національна фінансова система. Приватні і публічні фінанси.

Сутність приватних фінансів. Особисті та сімейні фінанси. Домогосподарство як інституційна економічна одиниця. Особливості фінансів домогосподарств і сфера їх функціонування. Джерела і форми доходів домогосподарств. Витрати бюджету домогосподарств, їх класифікація. Грошові заощадження: мотивовані і немотивовані. Організовані та неорганізовані заощадження. Чинники, що впливають на ощадну активність домогосподарств.

Фінанси малого бізнесу, корпоративні фінанси (фінанси підприємств, фінанси бізнесу), фінанси банків (банківська справа), фінанси некомерційних організацій.

Необхідність та сутність публічних фінансів. Державні і місцеві (муніципальні) фінанси. Сутність державних фінансів, принципи їх організації та функціонування. Склад і напрямки використання державних фінансів. Структура державних фінансів. Державний бюджет. Зведений бюджет, фінанси державного сектора, фінанси державних підприємств, державні цільові фонди, державний кредит, загальнодержавні фінансові резерви. Муніципальні фінанси.

Бюджетний процес, його складові елементи та регламентування. Бюджетне планування, його завдання, методи та принципи. Виконання державного бюджету.

Сутність та економічний зміст державних доходів. Фактори, що впливають на державні доходи. Джерела доходів централізованих та децентралізованих державних фінансових ресурсів.

Державні позики та емісійний дохід. Неподаткові доходи бюджету, їхній склад і призначення.

Сутність, характеристика, склад, структура державних видатків. Класифікація видатків бюджету. Порядок фінансування державних капітальних вкладень. Методи фінансового контролю за цільовим та ефективним використанням бюджетних асигнувань.

Державні видатки на соціальний захист населення і соціальну сферу. Видатки на індексацію доходів і заробітної плати працівників бюджетних установ. Склад і структура державних видатків у соціально-культурній сфері, особливості її фінансування.

Сутність і причини виникнення бюджетного дефіциту. Стійкий і тимчасовий бюджетний дефіцит. Методи розрахунку бюджетного дефіциту. Проблеми скорочення і можливі джерела покриття бюджетного дефіциту.

Економічна сутність державного кредиту, його роль у формуванні додаткових фінансових ресурсів держави й покритті бюджетного дефіциту. Функції державного кредиту. Форми державного кредиту. Державні позики. Міжнародний державний кредит. Класифікація державних позик. Управління державним кредитом. Особливості оперативного управління державним кредитом. Ефективність державних кредитних операцій. Державний борг і його обслуговування в Україні. Види державного боргу. Управління державним боргом: основні принципи та методи.

Система органів державного фінансового управління та контролю. Функції та повноваження Міністерства фінансів України. Державна фіскальна служба України. Державна аудиторська служба України. Функції та повноваження державних фінансових інспекцій.

Фіскальна політика та її механізм.

Міжнародні фінанси як фінансова категорія, їх сутність, значення і роль в сучасній світовій економіці. Міжнародний фінансовий ринок і його структура. Міжнародні і регіональні фінансові інститути, їх значення для розвитку міжнародних і національних економік та фінансових систем.

Тема 6. Кредитна система і фондовий ринок

Сутність, функції та структура кредитної системи. Взаємодія фінансової та кредитної систем. Фінансові посередники.

Банківська система. Центральні банки. Виникнення, сутність та функції центрального банку. Причини створення центральних банків та особливості їх діяльності у сучасних умовах.

Організаційно-правовий статус центральних банків.

Функції та основні напрями діяльності центробанку. Основні напрями діяльності центробанку: емісійний центр держави, банк банків, орган банківського регулювання та нагляду, банкір і фінансовий агент уряду, провідник монетарної політики. Незалежність центрального банку та її межі.

Національний банк України – центральний банк держави. Особливості становлення НБУ. Принципи функціонування НБУ. Функції та операції НБУ.

Комерційні банки. Виникнення, функції, класифікація комерційних банків.

Операції та послуги комерційних банків. Сутність та класифікація банківських операцій. Пасивні та активні операції банків. Банківські послуги: сутність, класифікація, характеристика.

Стабільність банків і механізм її забезпечення. Економічні нормативи діяльності комерційних банків. Банківський нагляд.

Становлення та розвиток комерційних банків в Україні.

Монетарна політика. Державне регулювання грошового ринку. Грошово-кредитна політика центрального банку: суть, типи та цілі. Інструменти грошово-кредитної політики.

Фондовий ринок як економічна категорія. Місце і роль фондового ринку у фінансово-кредитній системі. Функції фондового ринку. Державне регулювання фондового ринку.

Ринок цінних паперів. Первинний і вторинний, організований та неорганізований, біржовий та позабіржовий ринки цінних паперів. Цінні папери як інструменти фінансового ринку. Характерні ознаки цінних паперів. Класифікація цінних паперів. Фондова біржа та її функції.

Необхідність страхового ринку і його роль у забезпеченні суспільного відтворення. Страхування як фінансова категорія, її економічний зміст та функції. Основні поняття страхового ринку: страховик, страхувальник, застрахований, страхові платежі, страхове відшкодування, страховий тариф, страхова премія. Класифікація страхування.

Небанківські фінансово-кредитні інститути та інші фінансові посередники. Фондові біржі. Страхові компанії. Недержавні пенсійні фонди. Кредитні спілки. Ломбарди. Депозитарні установи. Інвестиційні фонди і компанії. Торговці цінними паперами. Державне регулювання діяльності фінансових посередників.

Тема 7. Валютний ринок і валютна система

Сутність валюти та валютних відносин. Види валют. Конвертованість валют.

Валютний ринок. Попит, пропозиція та ціна на валютному ринку. Функції валютного ринку. Сутність та види валютних операцій.

Валютний курс. Чинники формування валютних курсів. Режими валютних курсів. Фіксований та плаваючий валютний курс. Регулювання валютних курсів.

Валютна система. Види валютних систем. Золотовалютний стандарт та його модифікації. Бреттон-Вудська валютна система. Ямайська валютна система.

Валютна система України: структура, особливості формування. Європейська валютна система. Світова валютна система.

Валютне регулювання як складова валютної політики. Сутність та методи валютного регулювання. Валютні обмеження. Курсова політика. Облікова (дисконтна) політика. Валютні інтервенції (девізна політика). Формування та використання золотовалютних резервів. Структура золотовалютних резервів.

Платіжний баланс та його структура. Рахунки платіжного балансу. Поточний рахунок. Фінансовий рахунок. Дебетові та кредитові статті платіжного балансу. Автономний баланс. Методи регулювання платіжного балансу. Міжнародна інвестиційна позиція.

Модель зовнішньоекономічної рівноваги Манделла-Флемінга.

Тема 8. Міжнародні фінансові інститути

Інтеграційні процеси та створення міжнародних фінансових установ.

Міжнародний валютний фонд. Призначення та функції МВФ. Програми МВФ. Співробітництво МВФ з Україною.

Світовий банк. Мета діяльності та структура. Міжнародний банк реконструкції та розвитку: особливості функціонування, проекти в Україні. Міжнародна Асоціація розвитку, Міжнародна фінансова корпорація, Багатостороння агенція гарантування інвестицій,

Міжнародний центр урегулювання інвестиційних конфліктів: загальна характеристика, основні напрями діяльності.

Регіональні міжнародні кредитно-фінансові інституції. Міжамериканський банк розвитку, Африканський банк розвитку, Азіатський банк розвитку, Європейський інвестиційний банк, Чорноморський банк торгівлі та розвитку: загальна характеристика, основні напрями діяльності.

Європейський банк реконструкції та розвитку. Мета і специфіка діяльності.

Пріоритети діяльності ЄБРР в Україні.

Банк міжнародних розрахунків. Цілі, основи організації та функції БМР. Перспективи співпраці НБУ з БМР.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с. р.		л	п	лаб	інд	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Вступ до фінансової економіки.	22	4	4		2	12						
Тема 2. Теорія грошей.	18	4	4		2	8						
Тема 3. Грошовий ринок.	18	4	4		2	8						
Тема 4. Кредит у ринковій економіці.	20	4	4		2	10						
Тема 5. Фінансова система.	18	4	4		2	8						
Тема 6. Кредитна система і фондовий ринок.	18	4	4		2	8						
Тема 7. Валютний ринок і валютна система.	18	4	4		2	8						
Тема 8. Міжнародні фінансові інститути.	18	4	4		2	8						
Усього годин	150	32	32		16	70						

4. Теми семінарських (практичних) занять (денне відділення)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Вступ до фінансової економіки.	4
2	Тема 2. Теорія грошей.	4
3	Тема 3. Грошовий ринок.	4
4	Тема 4. Кредит у ринковій економіці.	4
5	Тема 5. Фінансова система.	4

6	Тема 6. Кредитна система і фондовий ринок.	4
7	Тема 7. Валютний ринок і валютна система.	4
8	Тема 8. Міжнародні фінансові інститути.	4
	Разом	32

5. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота здобувачів вищої освіти передбачає види роботи, що зазначені в таблиці нижче.

Вид самостійної роботи	Всього годин		Форми контролю
	денне	заочне	
1. Підготовка до практичних занять	34		Усне (письмове) опитування розв'язання задач
2. Підготовка рефератів, доповідей за індивідуальними завданнями	16		Перевірка рефератів, доповідей, обговорення у групі
4. Виконання домашніх завдань	34		Перевірка тестових завдань
5. Виконання самостійної (контрольної) роботи	2		Рішення завдань і вправ. Перевірка письмової роботи
Загальний обсяг	86		

6. Завдання для індивідуальної роботи

№ з/п	Види, зміст індивідуального завдання	Максимальна кількість балів
1.	Підготовка 2 рефератів (теми 1-8)	4
	Разом	8

Кожний здобувач готує протягом семестру 2 реферати для перевірки викладачем. Рекомендована тематика рефератів наведена нижче. Залежно від чисельності групи проводяться або не проводяться публічні виступи з рефератами та їхні публічні обговорення. За умов малочисельної групи публічні обговорення не проводяться.

Перший реферат готується як повідомлення оглядового характеру, присвячене викладенню отриманих в результаті самостійного пошуку даних відомостей про ступінь присутності у науковому просторі літератури з обраного питання. Максимальна оцінка 4 бали.

Другий реферат готується у формі наукової доповіді з аналізом наукової літератури з обраного питання, викладенню дискусійних проблем, аргументацією власної позиції та відповідями на запитання викладача та інших здобувачів. Максимальна оцінка – 4 бали.

Рекомендована тематика оглядових рефератів (доповідей) за курсом (на прикладі теми 3 «Грошовий ринок»:

1. Особливості механізму функціонування грошового ринку.
2. Відмінності операцій купівлі-продажу на грошовому й товарному ринках.
3. Як відрізняються цілі продавця і покупця грошей на грошовому ринку.
4. Види фінансових інструментів, що застосовуються на грошовому ринку.
5. Відмінності між борговими й неборговими інструментами грошового ринку.
6. Суб'єкти грошового ринку.
7. Інституційна модель грошового ринку.

8. Підходи до структуризації грошового ринку за інституційною ознакою, що існують у науковій економічній літературі.
9. Основні групи фінансових посередників.
10. Відмінності ринку грошей від ринку капіталів.
11. Попит на гроші.
12. Фактори пропозиції грошей.
13. Мотиви нагромадження грошей економічними суб'єктами.
14. Рівновага на грошовому ринку.

7. Методи навчання

Вербальні (лекції), наочні (презентації, відеолекції), практичні заняття (розв'язання задач, кейсів, підготовка рефератів, розрахункових завдань).

8. Методи контролю

Методи контролю передбачають поточний контроль виконання домашніх завдань (30 балів), виконання індивідуальних завдань (2 завдання по 4 бали, разом 8 балів) та 1 контрольної роботи (письмовий тест та задачі, усього 12 балів). Додаткові бали здобувач вищої освіти отримує за роботу (виступи, розв'язання задач) на заняттях (10 балів). Максимальний бал протягом семестру дорівнює 60.

Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту, що проводиться у письмовій формі і включає практичне завдання (три задачі, разом 40 балів).

Приклад контрольного завдання для поточного контролю (10 балів)

Завдання 1. Визначити кількість грошей, необхідних для безінфляційного обігу, за такими даними:

- сума цін реалізованих товарів, робіт, послуг – 949,9 млрд. грн.;
- сума цін товарів, робіт, послуг, що реалізовані з відстроченням платежу – 30% обсягу реалізації товарів, робіт та послуг;
- сума платежів по зобов'язаннях, термін оплати яких настав – 120 млрд. грн.;
- сума платежів, що взаємно погашаються – 15% загального обсягу реалізації товарів, робіт та послуг;
- середня кількість оборотів грошової маси (M2) за рік – 1,8.

Як саме зміниться обсяг грошової маси, якщо її оборотність зросте на 2 оберти?

Як саме зміниться обсяг грошової маси, якщо не буде проводиться

Приклад тестового завдання для поточного контролю (8 балів)

1. До базових суб'єктів сектора прямого фінансування грошового ринку належать:

- а) покупці і продавці грошей;
- б) брокери;
- в) ділери / спекулянти;
- г) банки та небанківські кредитно-фінансові інститути.

2. Метою продажу грошей на грошовому ринку для продавця є:

- а) можливість отримати дохід від виробничої чи комерційної діяльності, для якої були придбані гроші;
- б) отримання доходу у вигляді відсотка або в іншій формі прирощення вартості;
- в) виключно отримання доходу у вигляді відсотка;
- г) збільшення вартості своїх активів.

3. Метою купівлі грошей на грошовому ринку для покупця є:

- а) можливість отримати дохід від виробничої чи комерційної діяльності, для якої були придбані гроші;
- б) отримання доходу у вигляді відсотка або в іншій формі прирощення вартості;
- в) виключно отримання доходу у вигляді відсотка;
- г) збільшення вартості своїх активів.

4. Документ, в якому передбачається, що продавець передає гроші в повне розпорядження покупцеві за умов їхнього повернення у встановлений строк або на вимогу продавця, – це:

- а) кредитний договір;
- б) вексель;
- в) боргова розписка;
- г) депозитний договір.

5. На відміну від кредитного договору, депозитний договір:

- а) передбачає контроль цільового використання отриманих коштів;
- б) не передбачає контролю цільового використання отриманих коштів;
- в) може бути як короткостроковим, так і довгостроковим;
- г) може бути укладений як у національній, так і іноземній валюті.

6. Як називаються фінансові інструменти грошового ринку, за якими продавці, передаючи гроші покупцям, вносять певні обмеження в права покупців розпоряджатися цими грошима:

- а) облігації;
- б) ощадні (депозитні) сертифікати;
- в) депозитні договори;
- г) кредитні договори.

7. Механізм зв'язків, встановлення яких вимагає від базових суб'єктів грошового ринку значних витрат часу і часу на пошук і вивчення контр-агента, створюється і реалізується:

- а) в секторі прямого фінансування;
- б) в секторі опосередкованого фінансування;
- в) на фондовій біржі;
- г) на міжбанківському ринку.

8. Сектор грошового ринку, на якому зв'язки між покупцем і продавцем здійснюються через фінансових посередників, – це визначення:

- а) сектора непрямого фінансування;
- б) сектора прямого фінансування;
- в) сектора позичкового фінансування;
- г) сектора посередницьких послуг.

9. Купівля-продаж урядових цінних паперів центральними банками забезпечується на:

- а) відкритому ринку;
- б) обліковому ринку;
- в) фондовій біржі;
- г) міжбанківському ринку.

10. Право на участь в управлінні діяльністю покупця грошей та його доходи підтверджують:

- а) боргові фінансові інструменти;
- б) акції;
- в) депозитні та ощадні сертифікати;
- г) облігації.

11. Фінансові інструменти, за якими покупець зобов'язується повернути продавцеві надану суму грошей і виплачувати грошовий дохід у формі відсотків через певний період часу, належать до:

- а) боргових фінансових інструментів;
- б) неборгових фінансових інструментів;
- в) спекулятивних фінансових інструментів;
- г) страхових фінансових інструментів.

12. На грошовому ринку назустріч потокам грошей, спрямованих від продавців до покупців, переміщуються відповідні:

- а) страхові відшкодування;
- б) потоки грошей;
- в) фінансові інструменти грошового ринку;
- г) страхові премії.

13. Природною межею пропозиції грошей є:

- а) фактична маса грошей в обороті;
- б) перевищення попиту над пропозицією грошей на ринку;
- в) перевищення пропозиції над попитом грошей на ринку;
- г) сукупність грошових заощаджень населення і грошових накопичень

господарських органів.

14. За інституціональними ознаками грошовий ринок поділяється на:

- а) сектор капітального фінансування та сектор поточного фінансування;
- б) сектор позичальників і сектор кредиторів;
- в) сектор прямого фінансування та сектор непрямого фінансування;
- г) банківський сектор і біржовий сектор.

15. За підвищення облікової ставки:

- а) пропозиція грошей збільшується;
- б) пропозиція грошей стабілізується;
- в) пропозиція грошей зменшується;
- г) пропозиція грошей може як підвищитися, так і знизитися.

16. Зміни нормативів обов'язкового резервування залучених банком ресурсів, облікової ставки, типової ринкової процентної ставки, процентної ставки за депозитами, розмірів багатства економічних суб'єктів, рівня тінізації підприємницької діяльності, рівня довіри до банків можуть самостійно впливати на обсяг:

- а) пропозиції грошей;
- б) попиту на гроші;
- в) грошової маси;
- г) грошової бази.

9.Схема нарахування балів

	Поточний контроль	Форма контролю	Кількість балів
№№ тем	Назва теми		
1-8	Підготовка рефератів	Виступ	8
1-8	Виконання домашніх завдань	Письмові роботи	30
1-4	Поточна контрольна робота		14
1-8	Виступи на практичних заняттях		8
	Разом поточний контроль		60
	Підсумковий контроль	іспит	40
	Разом		100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для екзамену	
90 – 100	відмінно	
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	

Критерії оцінювання

Поточна контрольна робота, передбачена навчальним планом (14 балів), складається з тестових завдань щодо опрацювання матеріалу тем 1-4, виконується та здається в електронному вигляді. Тестові завдання включають як теоретичні питання, так і задачі.

Кожне теоретичне завдання оцінюється в 1 бал, кожна задача – 3 бали. Усього передбачено 27 теоретичних питань і 5 задач. Максимальна сума балів - 42. Набраний студентом бал переводиться у 100-бальну шкалу за коефіцієнтом 1/3 (максимальний бал - 14).

Шкала оцінювання індивідуальних завдань (рефератів)

Кількість балів	Критерії оцінювання
9-10	Здобувач вищої освіти правильно обирає метод виконання завдання, володіє різнобічними вміннями, навичками та прийомами розв'язання завдань. Завдання виконане без помилок та містить розгорнуті авторські коментарі.
7-8	Здобувач вищої освіти правильно застосовує теоретичні знання та положення при виконанні завдання, володіє необхідними вміннями та навичками роботи з джерелами. Виконав завдання з окремими незначними помилками. Текст містить стислі авторські коментарі.
5-6	Здобувач вищої освіти правильно застосовує теоретичні знання та положення при виконанні завдання, володіє необхідними вміннями та навичками роботи з джерелами. Виконав завдання з окремими незначними помилками. Текст не містить авторських коментарів.
3-4	Здобувач вищої освіти при виконанні завдання не розкрив окремі ключові аспекти завдання. Недостатньо володіє вміннями та навичками роботи з літературними джерелами, методами виконання дослідження. Робота не містить авторських коментарів.
1-2	Здобувач вищої освіти при виконанні завдання допустив помилки у виконанні окремих частин роботи. Завдання не містить авторських узагальнень.
0	Здобувач вищої освіти не уміє застосовувати знання при виконанні завдання, не володіє методами дослідження, необхідними для виконання завдання. Не вирішив завдання взагалі або допустив критичні помилки.

Примітка. Набраний за реферат бал перераховується у 100-бальну шкалу за коефіцієнтом 0,4. Максимальна оцінка за реферат - 4 бали, разом – 8 балів.

2) Поточний контроль (виступи на практичних заняттях)*:

Оцінка	Критерії оцінювання
--------	---------------------

9-10	Виступ повний, обґрунтований, продемонстровано знання, окрім матеріалу підручника, основної та додаткової літератури, наведено аргументацію на користь власної авторської позиції. Студент відповідає на додаткові запитання належним чином
7-8	Тема виступу в цілому розкрита, продемонстровано знання матеріалу підручника та основної літератури, але власна аргументація відсутня, відповіді на додаткові запитання не надані
5-6	Тема виступу в цілому розкрита, але виключно на матеріалах навчальної літератури, без демонстрації вивчення основних та додаткових джерел наукових джерел
0-4	Студент не готовий; або пропустив заняття без поважної причини; або пропустив заняття з поважної причини, але не відпрацював його; або не розкрив питання; або розкрив фрагментарно та безсистемно, без підтвердження знання положень навчальної літератури та не продемонстрував знайомство з джерелами, які мав пропрацювати при підготовці.

*Примітка. Після визначення оцінки поточного контролю набраний бал перераховується для зарахування до загальної 100-бальної оцінки з коефіцієнтом 0,1. Максимальна оцінка за виступ на практичному занятті – 1 бал, за усіма темами – 8 балів.

1. Рекомендована література

Основна література

Волкова В. В., Волкова Н. І. Гроші і кредит: навч. посіб. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. 300 с.

Гербиць Л. А. Фінансові та кредитні системи зарубіжних країн : навч. посіб. / Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 440 с.

Гриценко А.А. Економіко-інформаційний імператив нової статистичної парадигми : монографія; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». К., 2020. 436 с.

Карлін М. І., Проць Н. В., Борисюк О. В. Публічні фінанси: навчальний посібник; за ред. д. е. н., проф. М. І. Карліна. Електронне видання. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. 358 с.

Карлін М.І. Фінанси зарубіжних країн: навчальний посібник: 2 вид., доповн. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2021. 364 с.

Карлін М. І., Проць Н. В., Вавдіюк Н. С., Єлісєєва Л. В. Фінанси зарубіжних країн: конспект лекцій для студентів заочної форми навчання за скороченою формою навчання. Луцьк: Вежа-друк, 2022. 103 с.

Карлін М. І., Івашко О.А. Фінансові системи країн Європейського Союзу: підручник. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 384 с.

Луніна І.О. Публічні фінанси в макроекономічній політиці зростання : монографія / НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». К., 2020. 440 с.

Руденко Ю. М., Токар В. В. Фінансові системи зарубіжних країн : навч посіб . К. : КНЕУ, 2010. 348 с.

Савастєєва О.М. Фінансові системи зарубіжних країн: навчальний посібник./ К.: ФОП Гуляєва В. М., 2019. 177с.

Сороківська З.К., Балянт Г.Р. Грошово-кредитні системи зарубіжних країн: навчальний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 208 с.

Теслюк С. А. Цифрові фінанси: конспект лекцій (електронне видання). Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 98 с.

Фінанси: підручник. / за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. 2-ге вид. переробл. і доповн. К. : Знання, 2012. 687 с.

Фінанси зарубіжних країн: навч. посіб. / Кізима Т. О., Кравчук Н. Я., Горин В. П. та ін.; за ред. О. П. Кириленко. Тернопіль: Економічна думка, 2013. 287 с.

Допоміжна література

Бульчак С.І. Фінансова політика України на початку XX століття. *Економіка, управління та адміністрування*. 2024. № (2(108)). С. 144–151.

Соболев В.М., Коломієць Г.М., Соболева М.В. Державний фінансовий контроль в Україні: ефективність інституційного дизайну. *Бізнес-Інформ*. 2017. № 1. С. 193-199.

Соболев В.М., Соболева М.В. Методологія історико-економічного дослідження як чинник і засіб деміфологізації історії розвитку економічної науки в її організаційно-інституційному вимірі. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Економічна»*. Вип. 99. Харків, 2020. С. 15-29.

Соболев В.М., Соболева М.В. Поведінкові засади розгортання кризових явищ у сучасній світовій економіці. *Проблеми економіки*. 2021. № 4. С. 157-163.

Соболев В.М., Соболева М.В. Методологічний потенціал теорії політичних ринків та його використання у дослідженнях економічної глобалізації. *Бізнес Інформ*. 2021. № 12. С. 6-11.

Соболев В.М., Соболева М.В. Інституційні перешкоди для інвестиційно-інноваційного розвитку фірми в кланово-олігархічній економічній системі. *Бізнес-Інформ*. 2022. № 1. С. 6-13.

Al-Nakeeb B. Two Centuries of Parasitic Economics: The Struggle for Economic and Political Democracy on the Eve of the Financial Collapse of the West. Createspace Independent Pub, 2016. 456 p.

Baria Bhagirath P. The Economics of Financial Services in Emerging Markets: Measuring the Output of the Banking and Insurance Industries. Routledge, 2023. 340 p.

Biswas R., Michaelides M., Kensinger J. W. Essays in Financial Economics. Emerald Publishing Limited, 2019. 210 p.

Bookstaber R. The End of Theory: Financial Crises, the Failure of Economics, and the Sweep of Human Interaction. Princeton University Press, 2017. 271p.

Elgar Encyclopedia of Financial Crises. Edward Elgar Publishing, 2023. 509 p.

Falahati K. New Paradigms in Financial Economics: How Would Keynes Reconstruct Economics. Taylor & Francis Group, 2012. 281 p.

Hacioglu U. Blockchain Economics and Financial Market Innovation: Financial Innovations in the Digital Age. Springer, 2019. 568 p.

Hawkins R. Financial Economics Course Reader. University of California, Berkeley, 2020. 332 p.

Hozic A. A., True J. Scandalous Economics: Gender and the Politics of Financial Crises. Oxford University Press, 2016. 353 p.

Khafagy A. The Economics of Financial Cooperatives: Income Distribution, Political Economy and Regulation. Routledge, 2019. 197 p.

Laopodis N. T. Financial Economics and Econometrics. Routledge, 2021. 767 p.

Lee Ch.-F., Lee J. C., Lee A. C. Statistics for Business and Financial Economics. Springer-Verlag New York, 2013. 1237 p.

Leveraged: The New Economics of Debt and Financial Fragility. University of Chicago Press, 2022. 318 p.

Mishkin F. S. The Economics of Money, Banking, and Financial Markets, Global Edition. Pearson Education Limited, 2019. 727 p.

Moy R. L., Chen Li-Sh., Kao L. J. Study Guide for Statistics for Business and Financial Economics: A Supplement to the Textbook by Cheng-Few Lee, John C. Lee and Alice C. Lee. Springer, 2015. 359 p.

Myers D. H.. Sustainability in Business: A Financial Economics Analysis. Springer International Publishing, Palgrave Macmillan, 2020. 115 p.

Orrell D. Money, Magic, and How to Dismantle a Financial Bomb: Quantum Economics for the Real World. Icon Books, 2022. 336 p.

Panne C. van de. Introductory financial economics with spreadsheets. Routledge, 2020. 216 p.

Real and Financial Sectors in Post-Pandemic Central and Eastern Europe: The Impact of Economic, Monetary, and Fiscal Policy. Springer Nature Switzerland, 2022. 194 p.

Rieger M. O., Wang M., Hens Th. Cultural Finance: A World Map of Risk, Time and Money. World Scientific Publishing Co, Pte. Ltd., 2020. 573 p.

Soboliev V.M., Sobolieva O.P. The Modern Banking System of Ukraine: Effectiveness of Institutional Design. *Бізнес-Інформ*. 2017. № 2. С. 237-241.

The World Scientific Handbook of Futures Markets (World Scientific Handbook in Financial Economics). Vol. 5. World Scientific Publishing Co., Pte. Ltd WSPC, 2015. 872 p.

Vértesy L. Financial Perspectives of Economic History. Volume I: Economic History as a Science, Fundamentals of Economics, Economic Theories, Economic Ethics, Money, Cycles and Crises. Gazdaságelemző Intézet Institute for Economic Analysis, 2024 . 484 p.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

Господарський Кодекс України.

Закон України «Про акціонерні товариства».

Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»

Закон України «Про банки і банківську діяльність».

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»

Закон України «Про валюту і валютні операції».

Закон України «Про господарські товариства».

Закон України «Про депозитарну систему України».

Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».

Закон України «Про інститути спільного інвестування»

Закон України «Про іпотеку».

Закон України «Про Національний банк України».

Закон України «Про обіг векселів в Україні».

Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України».

Закон України «Про платіжні послуги».

Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні».

Закон України «Про поштовий зв'язок».

Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки».

Закон України «Про санкції».

Закон України «Про телебачення і радіомовлення».

Закон України «Про телекомунікації».

Закон України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю".

Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг».

Закон України «Про фінансові послуги та фінансові компанії».

Закон України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю».

Кодекс України з процедур банкрутства.

Кодекс України про адміністративні правопорушення.

Кримінальний Кодекс України.

Офіційний сайт Верховної Ради України www.rada.gov.ua

Офіційний сайт Державної служби статистики України www.ukrstat.gov.ua

Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України
www.me.gov.ua/

Офіційний сайт Національного банку України – www.bank.gov.ua

Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку
www.ssmc.gov.ua

Податковий кодекс України.

Урядовий портал www.kmu.gov.ua

Цивільний кодекс України.